

Visienota toekomst van de Europese Unie

Samenvatting

In september 2016 publiceerde de toenmalige Vlaamse Regering (Vlaamse Regering 2014-2019) het beleidsdocument: **‘Visie op de Toekomst van de Europese Unie. Visienota’**

Voor de Vlaamse Regering is de Europese Unie (EU) de eerste en belangrijkste hefboom van het Vlaams buitenlands beleid. Ze is een voorstander van dit uniek samenwerkingsverband, dat zorgt voor vrede en stabiliteit op ons continent en Vlaanderen veel baten heeft gebracht. Onze deelstaat heeft alle belang bij een slagkrachtige Unie, die zich inhoudelijk richt op die bevoegdheden die zorgen voor een beter Europa dat meerwaarde biedt, die van onderuit wordt opgebouwd en zo ook ten volle rekening houdt met de Vlaamse belangen. De visienota zet de visie van de Vlaamse Regering uit over hoe de EU op korte en middellange termijn dient te evolueren. Ze moet als leidraad dienen voor de Vlaamse overheid bij de beoordeling van wetgevende en andere initiatieven. De Vlaamse regering stuurt in eerste instantie niet aan op een grote institutionele hervorming of wijziging van de verdragen. Ze vraagt dat prioritair werk wordt gemaakt van een Unie die het vertrouwen herstelt van de burgers, grotere legitimiteit nastreeft door de dialoog aan te gaan met de parlementen van de lid- en deelstaten en burgers, ondernemingen en kennisinstellingen vertrouwen geeft.

[Hier vind je de volledige visienota.](#)

Samenvatting van de visienota van 2016

Managementsamenvatting

De voorliggende tekst zet de visie van de Vlaamse Regering uit over hoe de EU op korte en middellange termijn dient te evolueren. Ze moet als leidraad dienen voor de Vlaamse overheid bij de beoordeling van wetgevende en andere initiatieven.

Thematische sleutels om tot resultaten te komen zijn:

1. Onze gedeelde fundamentele waarden, normen en vrijheden verder uitdragen
2. Een versterkte Schengenzone met goed functionerende buitengrenscontroles
3. Socio-economische hervormingen in de lid- en deelstaten ondersteunen
4. Een hernieuwd investeringskader genereren dat het Stabiliteits- en Groeipact respecteert

5. Het sociaal beleid, en in het bijzonder het aanpakken van sociale dumping en fiscale shopping
6. Verdieping van de EMU met als eerste prioriteit het vervolledigen van de Bankenunie
7. Verdieping van de interne markt met een energie-, transport en digitale unie
8. Doorbraak realiseren i.v.m. de meest strategische handelsakkoorden met een *state of the art* investeringsbescherming
9. Verder uitrollen van een ambitieus en doeltreffend duurzaamheidsbeleid en uitbouwen van de Europese Onderzoeksruimte met onderzoeksprogramma's gericht op de kennis- en koolstofarme economie van morgen, en dit in loyale uitvoering van het COP21 klimaatakkoord van Parijs
10. Een slagkrachtig buitenlands-, veiligheid en defensiebeleid voeren, in het bijzonder in de Europese nabuurregio.

EU-beleid is binnenlands beleid. Ook als gedeelde EU-bevoegdheden vanuit staatsrechtelijk oogpunt niet (volledig) tot de bevoegdheden van de Vlaamse deelstaat behoren, wordt de Vlaamse Regering bijna steeds geraakt door de (financiële) impact van het gevoerde EU-beleid.

Visie op de toekomst van de Europese Unie

1. Vlaanderen en de EU

- 1.1. Korte geschiedenis van het Europese integratieproces
- 1.2. Vlaanderen als locus van debat over de Europese integratie
- 1.3. De Unie brengt Vlaanderen welvaart
- 1.4. De Unie verbindt Vlaamse burgers met andere Europese burgers en biedt hen meer keuze

2. Uitdagingen voor de Europese Unie

- 2.1. De Unie wordt geconfronteerd met zowel interne als externe uitdagingen en schokken
- 2.2. De economische motor sputtert
- 2.3. Twijfels over de Europese Unie, ook in Vlaanderen

3. Beleidsvisie en Vlaamse kernbelangen - 5 werven

De Vlaamse regering ontwaart **vijf grote werven waarvan de EU werk moet maken** om te komen tot een beter en sterker Europa, met meer samenwerking en convergentie, dat een

duidelijke meerwaarde levert voor zijn burgers. Elk van deze vijf grote werven bestaat telkens uit verschillende componenten.

3.1. De Unie als een factor van vrede en stabiliteit in de wereld

Als verantwoordelijke deelstaat die resoluut opteert voor democratie, mensenrechten en een economisch duurzame toekomst wil Vlaanderen bijdragen tot de verwezenlijking van de doelstellingen van het Europees buitenlands beleid.

- De Vlaamse Regering wil op een bescheiden doch kordate wijze mee concrete beleidsantwoorden formuleren op grote uitdagingen waarmee Europa geconfronteerd wordt
- De EU moet een actief en coherent buitenlands en veiligheidsbeleid voeren dat het geheel van externe beleidsvelden omvat
- Extern optreden moet tot doel hebben om Europese waarden, vrede, stabiliteit, democratie en mensenrechten te promoten en duurzame ontwikkeling te bevorderen.
- De Unie moet een factor van vrede en stabiliteit in de wereld zijn, een globale actor, met een leidende rol in conflictpreventie
- De EU moet haar leidende rol als grootste donor van ontwikkelingshulp blijven spelen volgens het principe van differentiatie
- De EU moet zowel partnerschappen aangaan met haar traditionele bondgenoten als met opkomende economieën om de principes en doelstellingen van het Gemeenschappelijk Buitenlands- en Veiligheidsbeleid te verwezenlijken.
- Diplomatie moet gestut worden door een geloofwaardige defensie en militaire capaciteit
- De EU moet haar diplomatiek korps blijvend inzetten om verdere stappen te zetten in de wereldwijde aanpak van de klimaatverandering

3.2. De Unie van vrijheid, fundamentele waarden, integratie en veiligheid

De EU en haar lidstaten hebben een rijke democratische traditie. Ze mogen niet toelaten dat fundamentele rechten en vrijheden aangetast of aangevallen worden. De Europese democratie moet zich assertiever en weerbaarder opstellen.

- Hiertoe behoren: eerbied voor de Verlichtingsidealen, de mensenrechten en fundamentele vrijheden; het respect voor de Europese culturele, taalkundige en levensbeschouwelijke diversiteit; het respect voor het privéleven; de democratie en de beginselen van de rechtsstaat
- De vluchtelingen- en migratiestroom confronteren de Unie met nooit geziene uitdagingen. Nood aan een Europees antwoord:

- Versterkingen van de buitengrenzen en de Schengenzone; naar een effectief migratiebeleid
- Integratie van nieuwkomers
- De verwezenlijking van de Veiligheidsunie: versterkte samenwerking op het vlak van justitie, politie en inlichtingendiensten

3.3. Een Unie die welvaart en stabiliteit biedt

De EU moet inspanningen leveren om weer aan te knopen met de trend naar een steeds hechtere economische samenwerking.

- De vervolmaking van de interne markt van personen, kapitaal, goederen en diensten; naar een digitale unie en transportunie
- Het bieden van economische en financiële stabiliteit en voorspelbaarheid en vertrouwen garanderen: de Economische Monetaire Unie vervolmaken
- Het openen van externe markten: gemeenschappelijk handels- en investeringsbeleid. Het handels- en investeringsbeleid moet op 5 verschillende niveaus opereren:
 - Doorbraak nodig op multilateraal niveau
 - Handelsakkoorden moeten behandeld worden als exclusieve bevoegdheid van de EU, terwijl investeerdersbescherming een gemengde bevoegdheid is
 - Europese handels- en investeringsakkoorden moeten in lijn zijn met de hoge Europese arbeidsnormen en milieustandaarden en standaarden met betrekking tot voedselveiligheid en volksgezondheid
 - EU-delegaties in derde landen moeten bijdragen tot handelsbevordering door aan te sturen op het wegwerken van (niet-)tariffaire handelsbelemmeringen
 - De handelsbeschermingsmaatregelen dienen te worden gemoderniseerd.
- Het stimuleren en promoten van innovatie in de Europese economie
- Het genereren van meer investeringen: de EU als duurzame investeringsmachine

3.4. Een Unie van welvaartsstaten: gelijk loon voor gelijk werk

Elke vorm van Europese solidariteit moet steeds gebaseerd zijn op de principes van objectiviteit, proportionaliteit, tijdelijkheid, transparantie, efficiëntie en wederkerigheid. Solidariteit moet bovendien uitgaan van verantwoordelijkheid: lidstaten moeten eerst structurele hervormingen doorvoeren.

- Vrijheid is niet absoluut. De grondregel van vrijheid van verkeer, betekent niet het recht op vrije toegang tot het sociale systeem van de lidstaten
- Overall in de Unie dient op dezelfde werkvloer het beginsel 'gelijk loon voor gelijk werk' te gelden

- Europese detacheringsregels moeten worden aangepast zodat gedetacheerde Europese werknemers aan dezelfde arbeids- en loonvoorwaarden werken als degene die gelden in de lidstaat waar de prestatie wordt uitgevoerd
- De EU moet lidstaten ondersteunen in hun inspanningen om hun arbeidsmarktbeleid te moderniseren, waarbij iedereen de kans moet krijgen om aan de arbeidsmarkt te participeren

3.5. De Unie die duurzame ontwikkeling en industrie 4.0. bevordert

In lijn met haar visie 2050 meent de Vlaamse Regering dat voor de uitbouw van de kringloopeconomie de EU een verplicht kader dient te creëren dat zorgvuldig en rationeel gebruik van natuurlijke en andere hulpbronnen bevordert en de bescherming van leefmilieu en biodiversiteit met economische activiteit verzoent. Er moet werk worden gemaakt van de ontwikkeling van consumptie en productiemodellen waarin kringlopen worden gesloten.

De Europese gemeenschappelijke ruimte die duurzame ontwikkeling bevordert en die de Vlaamse Regering voor ogen heeft, omvat 4 componenten:

- Een duurzaam gemeenschappelijk landbouwbeleid
- Het verwezenlijken van de klimaatunie
- Een ambitieus en realistisch energiebeleid: verwezenlijken van de energie-unie. Drie basisprincipes daarbij:
 - Gegarandeerde energievoorziening
 - Betaalbare energie
 - Klimaatvriendelijke energie voor burgers en bedrijven
- Een beleid gericht op de verwezenlijking van de circulaire economie

De Unie zet in op de omslag naar industrie 4.0., inclusief de realisatie van werkgelegenheid in duurzame jobs, de EU als promotor van regelluwe zones waar geëxperimenteerd kan worden en het stimuleren van een eengemaakte markt van het internet van dingen.

4. Een meer efficiënte, betrokken en slagkrachtige Unie met duidelijke grenzen

4.1. De EU als sui-generis-constructie gebaseerd op subsidiariteit en proportionaliteit

De Unie heeft een gemengde, sui-generisstructuur, en moet van onderuit opgebouwd worden om haar legitimiteit te bewaren. De beginselen van subsidiariteit, proportionaliteit, verantwoordelijkheid en solidariteit moeten daarbij als leidraad dienen in het Europees optreden.

4.2. Een meerlagige Unie

De EU houdt onvoldoende rekening met de rol van deelstaten en regio's met wetgevende bevoegdheden in de deelstaten. De landenspecifieke aanbevelingen die de EU maakt moeten meer rekening houden met de institutionele structuur van de lidstaten.

4.3. Focus, meerwaarde, impact en efficiëntie als leidraad voor de Commissie

De Vlaamse regering (2014-2019) is voorstander van volgende institutionele hervormingen:

- Europees Parlement en Raad moeten wetgevend initiatiefrecht krijgen inzake gedeelde bevoegdheden
- 28 Commissarissen of meer is niet werkbaar (toen incl. VK)
- Europees Parlement moet volwaardig zeggenschap krijgen over de aanwending van de traditionele eigen inkomsten en de btw-inkomsten van de EU
- De Eurogroep dient een permanente voorzitter te hebben die tegelijk Vicevoorzitter is van de Commissie
- De Raad van Ministers van Binnenlandse Zaken in Schengenzonformatie kan voorgezeten worden door een voorzitter die tegelijk Vicevoorzitter is van de Europese Commissie bevoegd voor veiligheid

4.4. Een sterkere rol voor de nationale parlementen van de Unie

- Nationale parlementen moeten veel meer over EU-beleid debatteren en ook betrokken worden bij de totstandkoming van het EU-beleid. Dit zou de legitimiteit van Europees optreden versterken
- Naast de gele kaarten procedure moet het systeem van de groene kaarten verder uitgewerkt worden
- Pleidooi voor grotere parlementaire diplomatie tussen de verschillende lidstaat- en deelstaatparlementen en een meer systematische dialoog tussen Europese parlementsleden en nationale parlementsleden
- Europese Commissarissen zouden verschillende keren per jaar in de lidstaten in dialoog moeten gaan met de bevoegde parlementaire commissies

4.5. Betere en transparante EU-regelgeving, met betere handhaving

- De EU heeft nood aan betere, transparante en meer afdwingbare regelgeving. Zo dient de regelgeving voorspelbaar en intelligent te zijn. Richtlijnen en verordeningen zonder actuele meerwaarde moeten ingetrokken of geactualiseerd worden
- De ongelijke toepassing en handhaving van EU-regelgeving in de lidstaten dienen kordaat te worden aangepakt

4.6. Geen Unie à la carte, wel van verschillende snelheden:

Bepaalde lidstaten zouden ervoor kunnen kiezen om verder te gaan en tot een diepere (politieke) integratie te komen (met een sterker mandaat voor de EU-instellingen). Andere lidstaten zouden kunnen opteren voor een minder diepe integratie en lossere banden met de EU. Een variabele geometrie mag echter niet leiden tot een absolute Unie à la carte. Het is belangrijk dat wanneer een kerngroep het voortouw neemt, de hele Unie wel in dezelfde richting beweegt, ook wanneer dit op een ander ritme gebeurt. Verschillende snelheden kan, geen verschillende richtingen.

4.7. Duidelijke grenzen aan de Unie

- De Vlaamse Regering (2014-2019) vindt niet dat de EU vandaag moet uitbreiden. Zij wenst dat de EU focust op hervorming en verdieping
- Tegelijk moeten deelstaten van lidstaten die op wettelijke en democratische wijze onafhankelijk worden, kunnen toetreden tot de EU via een vereenvoudigde toetredingsprocedure

5. Vlaanderen in Europa

5.1. De rechtstreekse band tussen Vlaanderen en de EU versterken

De Europese politiek is al lang geen exclusieve kwestie van buitenlands beleid meer, maar is een integraal onderdeel van de binnenlandse politiek.

5.2. Vlaanderen doet al heel wat om zijn stem kenbaar te maken op EU-niveau

- Vlaamse Regering stelt jaarlijks en in het begin van het jaar op basis van een analyse van het Commissiewerkprogramma de voor haar prioritaire en relevante dossiers vast, waarbij reeds een eerste subsidiariteit inschatting wordt gemaakt ten behoeve van het Vlaams parlement
- Met het instrument van Vlaamse 'position papers' met betrekking tot prioritaire EU-dossiers laat de Vlaamse regering haar stem horen op EU-niveau
- De Vlaamse regering wil haar standpunten nog meer kenbaar maken op alle niveaus van de EU-ambtenarij, onder andere via het VLEVA-netwerk van Vlaamse EU-ambtenaren

5.3. Vlaanderen heeft uitgebouwde instrumenten om het EU-beleid op te volgen

- De Algemene Afvaardiging van de Vlaamse Regering bij de EU is de grootste diplomatieke vertegenwoordiging van Vlaanderen, met experts voor elk beleidsdomein. (vandaag is dit de Diplomatieke Vertegenwoordiging van Vlaanderen bij de EU)
- Vlaanderen weegt mee op de Belgische standpuntbepaling in de EU-Raad van ministers, waarin Vlaamse ministers deelnemen via een rotatiesysteem.
- Het Vlaams-Europees Verbindingsagentschap (Vleva) ondersteunt middenveld en bedrijven bij EU-actualiteit en subsidies.
- Het Vlaams Parlement heeft een commissie Buitenland en ontvangt na elke EU-ministerraad een debriefing.
- De oprichting van een Vlaams Ministerie van Buitenlandse Zaken moet de coördinatie versterken. (vandaag is dit het Departement Kanselarij & Buitenlandse Zaken)

5.4. Naar een levendig debat over de EU, ook in de Vlaamse samenleving

De Vlaamse Regering wil bijdragen aan het debat over de vernieuwing van de EU, met meer betrokkenheid van burgers.

Uitleiding

De Vlaamse Regering wenst een actieve rol te spelen in het vernieuwen van het denken over de Europese integratie, zowel institutioneel als beleidsmatig. Zij engageert zich de komende jaren politiek om hierover een stimulerende rol te spelen binnen Vlaanderen en de bredere Europese ruimte.